

ZPRÁVA O ZJIŠŤOVACÍM VÝZKUMU U KAPLE SV. ROCHA V MAŘATICÍCH

Miroslav Vaškových, Slováké muzeum, Uherské Hradiště

V souvislosti s projektovanými stavebními aktivitami města Uherského Hradiště v širším prostoru kaple sv. Rocha proběhl v těchto místech zjišťovací archeologický výzkum.

Na základě objednávky Městského úřadu v Uherském Hradišti, provedli pracovníci archeologického oddělení Slovákého muzea výzkum – zjišťovací sondáž v prostoru před kaplí sv. Rocha. Archeologický výzkum předcházela zamýšleným stavebním aktivitám, případně rekonstrukcím, souvisejícím s objektem kaple sv. Rocha. Cílem bylo poskytnout informace o případné poloze a rozsahu základového zdiva a dalších stavebních prvků z původního kostela sv. Rocha. Lokalita se nachází severovýchodně od Uherského Hradiště na katastrálním území Jarošov, pod vrcholem Černé hory, nadmořská výška 305 m.

Z literatury (např. Fišer 1920) je známo, že původní stavba byla rozsáhlejší a kaple je pouze jejím pozůstatkem. Proto bylo nutné ověřit případnou přítomnost a polohu pozůstatků původního kostela. Vlastnímu archeologickému výzkumu předcházelo geofyzikální měření prostoru před kaplí, které naznačilo existenci různých podpovrchových nehomogenit, které mohly ukazovat na pozůstatky základového zdiva (Hašek–Tomešek 2008).

Kaple sv. Rocha

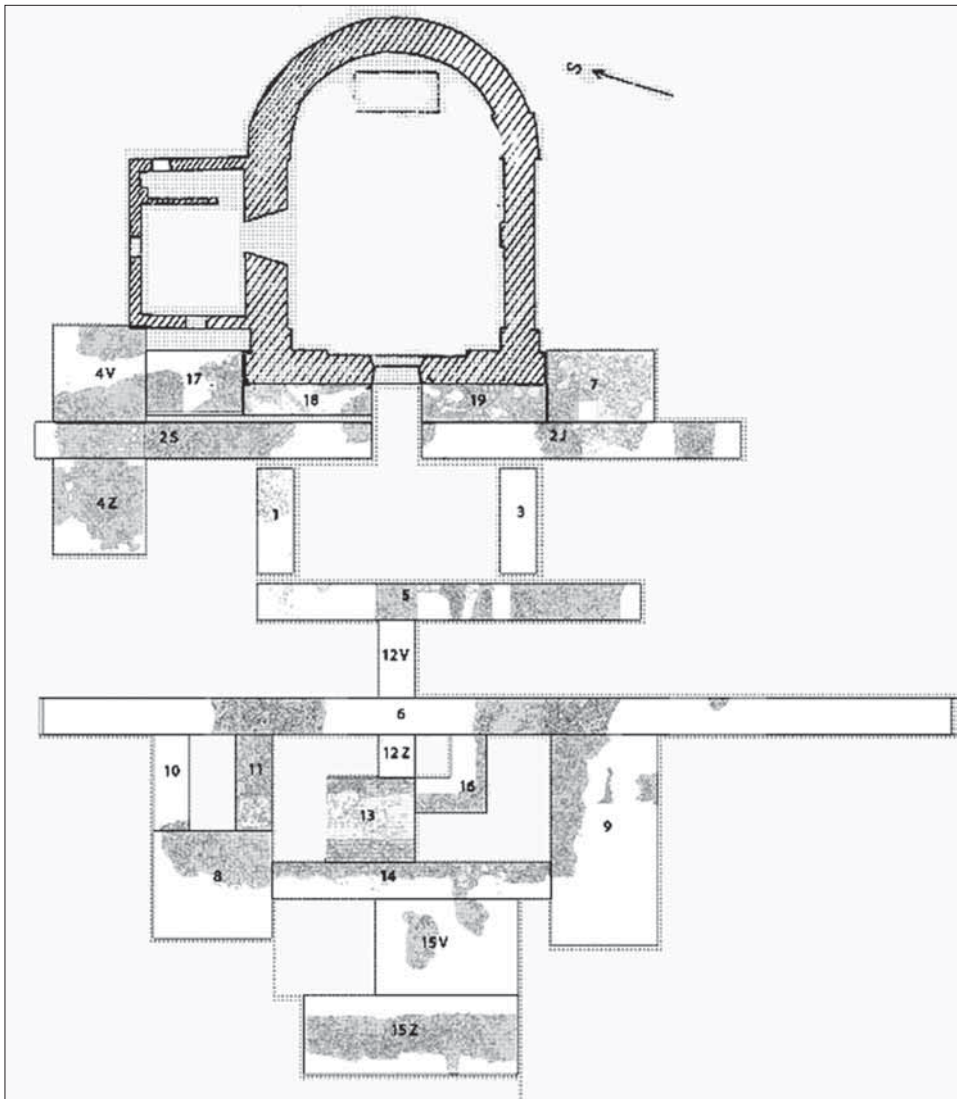
Kaple sv. Rocha byla postavena jako památka morové epidemie roku 1680. Přední hradištní měšťané v čele se Zachariášem Guchsem tehdy věnovali část svého majetku na výstavbu kaple, zasvěcené patronům morové rány (sv. Roch, sv. Šebestián a sv. Rozálie). Po udělení souhlasu olomouckým biskupem Karlem Lichtenštejnem byla stavba započata na podzim roku 1680, její dokončení se protáhlo na dlouhou dobu. Jednou z hlavních příčin zpoždění výstavby byl požár, který vypukl v Uherském Hradišti v dubnu 1681 a zničil velkou část města. V říjnu 1687 byla vyzvednuta bář věže a dokončena stavba kněžiště. Ve stavbě kaple se dále pokračovalo výstavbou chrámové lodi, předsíně a v roce 1715 byla ke kapli přistavěna poustevna pro strážce kostelíka

Za císaře Josefa II. roku 1786 byla kaple odsvěcena a prodána městu Hradišti, které v ní zřídilo prachárnu (1807) pro místní posádku. Po první světové válce bylo zbořenisko zásluhou arcibiskupa dr. Antonína Cyrila Stojana a hradištních občanů ing. Vojtěcha Stancla a JUDr. Miroslava Skácela odkoupeno pro prvotní účel, aby cenná památka byla zachována. V roce 1931 byla kaple znovu vysvěcena a začaly se u ní konat pouti.

Po druhé světové válce vyvstala snaha kapli opět důstojně opravit, aby byla ozdobou kraje, jemuž vévodí. Pod vedením farního úřadu v Sadech a záštitou orgánů památkové péče byla opravena za pomoci věřících a mnoha ochotných spolupracovníků v letech 1965–1968. Kaple sv. Rocha, sv. Šebestiána a sv. Rozálie byla opět vysvěcena 29. září 1968, v den 35. výročí úmrtí olomouckého arcibiskupa Antonína Cyrila Stojana.

Terénní práce a postup při výzkumu

Na základě výsledků geofyzikálního měření, které ukázalo na možné pozůstatky destrukcí zdiva, bylo v prostoru před kaplí vyměřeno celkem 19 sond různých rozměrů. Jako hlavní sondy, které měly pozůstatky případných základů někdejšího kostela zachytit byly vyměřeny sondy č. 2, 5, 6 a 14 (viz obr. 1) orientované kolmo na osu kostela a sondy 12 a 13 položené v ose kostela. Na tyto sondy se po té, jak byly postupně objeveny destrukce zdiva, napojovaly sondy další.

Celková situace rozvržení sond před kaplí sv. Rocha (kresba T. Chrástek – platí i pro ostatní kresby).

Přehled a rozměry sond (šířka × délka × maximální hloubka):

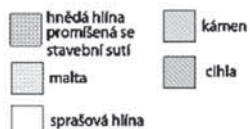
Sonda 1: 300×100×110 cm, sonda vyměřena v ose kostela s ohledem na možné podpovrchové anomálie zjištěné geofyzikálním měřením. Obsahovala pouze destrukci pískovcových kamenů a zlomků cihel se zbytky vápenné malty o mocnosti 25 cm.

Sonda 2: 690×100×70 cm, sonda vyměřena kolmo na osu kostela s účelem zachycení obvodových zdí na obou stranách původní lodi. Obsahovala destrukci zdiva z pískovcových kamenů a zlomků cihel o mocnosti 30–50 cm, ale i část cihlového základu bočního oltáře (v severní části). V jižní části sondy zachycena část původní obvodové zdi lodi kostela o šířce 50 cm a výšce 40 cm.

Sonda 3: 300×100×110 cm, sonda vyměřena v ose kostela s ohledem na možné podpovrchové anomálie zjištěné geofyzikálním měřením. Bez nálezů, geofyzikální anomálie nepotvrzena.

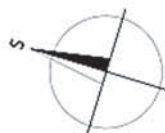
KAPLE SV. ROCHA 2008

Sonda 02J/2

Nivelace

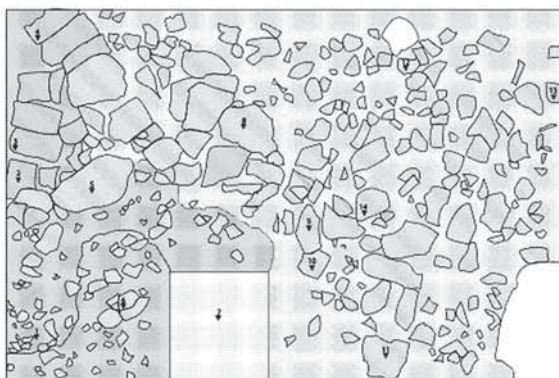
1 - 301,47 m.n.m
2 - 301,34 m.n.m
3 - 301,48 m.n.m
4 - 301,63 m.n.m
5 - 301,45 m.n.m
6 - 301,87 m.n.m
7 - 301,54 m.n.m
8 - 301,29 m.n.m
9 - 301,28 m.n.m

Výřez z jižní části sondy č. 2 s destrukcí základů kostela.

KAPLE SV. ROCHA 2008

Sonda 07

Nivelace

1 - 301,96 m.n.m
2 - 301,83 m.n.m
3 - 301,8 m.n.m
4 - 301,86 m.n.m
5 - 301,98 m.n.m
6 - 301,63 m.n.m
7 - 302,04 m.n.m
9 - 301,65 m.n.m
10 - 301,66 m.n.m
11 - 301,62 m.n.m
12 - 301,62 m.n.m
13 - 301,69 m.n.m
14 - 301,78 m.n.m

Sonda č. 7 s pozůstatky cihlové barokní dlažby původního kostela.

Pohled na část plochy výzkumu směrem od kaple sv. Rocha. Autor všech fotografií M. Vaškovič.

Pohled na sondu č. 19. s pozůstatky barokní podlahy.

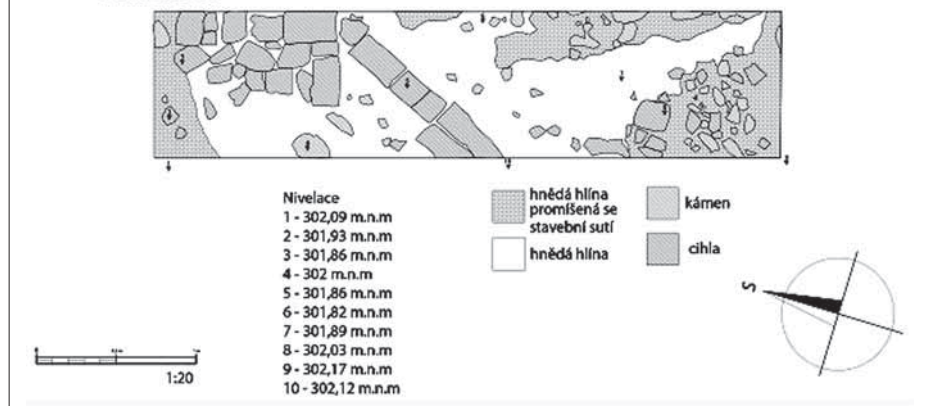
Pohled na sondy č. 18 a č. 2 (severní část) s pozůstatky základu bočního oltáře.

Sonda 4: Rozdělena na východní a západní jako, vyměřena jako rozšíření sondy č. 2 (její severní části). Každá z nich měla rozměr 280×260×50 cm, obsahovala především zlomky střešní krytiny rozšířené především v její západní části.

Sonda 5: 1450×100×80 cm, vyměřena přes osu kostela, zvláště jižním směrem, kde měly

KAPLE SV. ROCHA 2008

Sonda 18

Sonda 18 s pozůstatky cihlové barokní dlažby a základem bočního oltáře poblíž vstupu do kněžiště původního kostela.

být podle geofyzikálního měření pozůstatky zdiva. Obsahovala stavební sůť spolu s úlomky střešní krytiny promíšené s hnědou hlínou. Mocnost destrukce dosahovala téměř 50 cm.

Sonda 6: 2450×100×100 cm, vyměřena jako hlavní sonda – řez skrze někdejší kostelní loď přibližně v její polovině. Obsahovala mohutnou destrukci základového zdiva lodi na severní i jižní straně. Mocnost (výška) destrukce zdiva z pískovcových kamenů promíšených úlomky cihel bylo 40–60 cm.

Sonda 7: 200×330×50 cm, vyměřena za účelem zjištění případného „napojení“ lodi kostela na kněžiště (tj. dnešní kapli). Zachycena původní barokní dlažba z cihel kladených na dusanou hlínu spojených šedou maltou.

Sonda 8: 330×330×100 cm, vyměřena za účelem předpokládaného konce kostelní lodi, zvláště jejího severního rohu, obsah sondy byl téměř z poloviny tvořen destrukcí zdiva stejně jako v sondě č. 6.

Sonda 9: 430×230×90 cm, stejně jako předchozí vyměřena za účelem ověření protilehlého jižního rohu lodi, obsah sondy totožný s předchozí.

Sonda 10: 280×100×80 cm, vyměřena za účelem pokračování zdiva ze sondy č. 8, obsahovala pouze část destrukce zdiva rohové části lodi.

Sonda 11: 280×100×120 cm, stejně jako předchozí sledovala pokračování destrukce rohové části původní lodi kostela. Destrukce zdiva původně zřejmě čtvercového půdorysu u dna sondy z masivních pískovcových kamenů (snad vstupní věž kostela) – viz sonda č. 13.

Sonda 12: Vyměřena jako rozšíření sondy č. 6 v hlavní ose kostela s účelem ověřit pokračování destrukce zdiva jak naznačilo geofyzikální měření. Rozdělena na východní (260×100×55 cm) a západní část (125×100×55 cm). Doložen pouze ojedinělý zbytek destrukce v západní části.

Sonda 13: 260×260×180 cm, vyměřena v ose lodi kostela v místech jejího předpokládaného středu (vstupu). Mocnost destrukce sahající téměř až do 200 cm, stejně tak i masivnost zdiva z velkých lomových pískovcových kamenů mohly ukazovat na destrukci vstupní věže.

Sonda 14: 740×100×70 cm, sledovala ukončení kratší strany lodi, respektive destrukci jejího zdiva mezi sondami č. 8 a 9. Stejný byl i její obsah.

Sonda 15: Rozdělena na východní (280×400×80 cm) a západní (250×700×110 cm) část. Východní část byla vyměřena jako pokračování sondy č. 14 – destrukce základového zdiva směrem „do profilu“. V této části sondy se s největší pravděpodobností podařilo zachytit vstupní předsíní u věže kostela. Obsah sondy odpovídal charakteru obvodového zdiva lodi

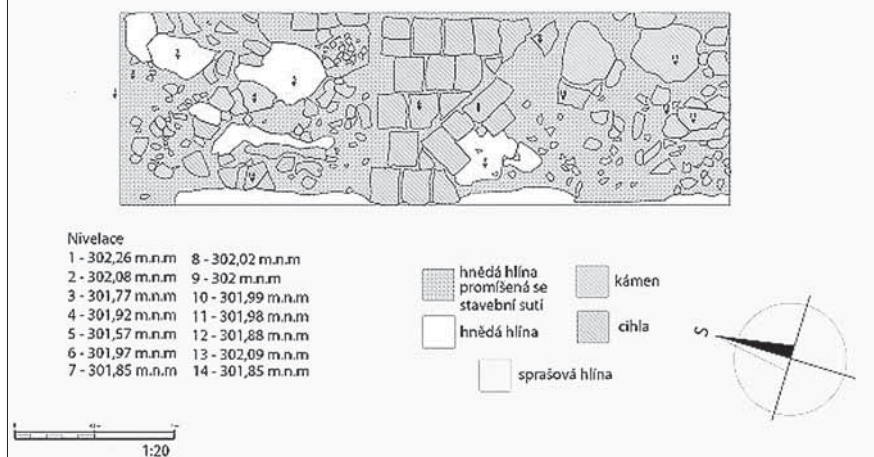
Pohled na řez základem v sondě č. 13.

Pohled na část plochy výzkum před kaplí sv. Rocha.

KAPLE SV. ROCHA 2008

Sonda 19

Sonda 19 s pozůstatky cihlové barokní dlažby kostela a základem bočního oltáře kostela.

zachyceného v sondách č. 8, 9 a 14. V západní části sondy zachycena destrukce o síle 20–30 cm pravděpodobně sesunutá krytina ze vstupní části kostela, případně i z jeho věže.

Sonda 16: 230/100×200×80 cm, vyměřena jako propojení se sondou č. 6, přičemž následná sondáž geologickou tyčí zjistila, že prostor mezi sondami č. 13 a 9 tvoří téměř jednolitá destrukce zdiva.

Sonda 17: 270×170×80 cm, vyměřena obdobně jako sonda č. 7 za účelem zjištění „najození“ zdiva lodi na kněžiště. Výkop však ukázal již na dřívější poškození náleзовé situace, kdy zdejší vrstvy byly již zničeny výkopy souvisejícími pravděpodobně s přístavbou sakristie a taktéž vodovodního potrubí.

Sonda 18: 530×100×100 cm, vyměřena za účelem rozšíření sondy č. 2 směrem ke kněžišti. Zachycen pozůstatek cihlového základu bočního oltáře.

Sonda 19: 530×100×100 cm, obdobně jako předchozí, včetně pozůstatku cihlového základu bočního oltáře.

Sondy byly kopány ručně, přičemž byly postupně snižovány od povrchu postupně po 20 cm až na žluté jílovité podloží. Hloubka jednotlivých sond byla proměnlivá od 30 cm (například sonda 4 V i Z), kde se nacházely těsně pod povrchem destrukce střešní krytiny) až po 180 cm u sondy č. 13, kde byly zachyceny základy vstupní věže. Obecně však hloubka sond, a tím i základy někdejšího kostela, nepřesahovala většinou 100 cm. V podstatě kromě sondy č. 3 byly ve všech objeveny pozůstatky základů kostela, nebo spíše jejich destrukce, dosahující mocnosti 20–50 cm. Destrukce byly tvořeny převážně lomovým kamenem spojeným šedavou maltou promíšené zbytky cihel pravděpodobně z původní podlahy kostela. Sonda č. 15 (západní i východní) zachytila pozůstatky po menší stavbě, spíše přístavku nebo předsíně, která mohla stát před vstupní věží.

Pozůstatky barokní dlažby spolu se základy bočních oltářů v blízkosti někdejšího vítězného oblouku byly objeveny v sondách 18, 19 a 2 S (viz obr. 2, 4–5). Ověřena byla i hloubka základů kaple, kdy byl proveden zkušební výkop podél základů z jižní strany kaple. Výkop prokázal hloubku základů kaple 160 cm pod úroveň současného terénu. Struktura základů byla stejně jako u destrukce někdejšího kostela z lomového kamene spojeného maltou. Navíc u dna výkopu byly objeveny pozůstatky tří kusů barokních kachlů z vyhřívacích kamen.

Archeologický výzkum v prostoru před kaplí sv. Rocha potvrdil existenci někdejšího kostela postaveného v 80. letech 17. století. Původní podoba kostela se skládala z lodi se vstupní věží s předsíní, vlastního kněžiště – presbyteria, které je vlastně dnešní kaplí a sakristie. Základy původního kostela byly v některých místech téměř rozebrané, jinde se šířka jejich destrukce pohybovala i více jak 2 m (např. sonda 6), což mohlo být způsobeno i výbuchem někdejší prachárny. Problematické bylo určit přesný rozměr lodi kostela. Budeme-li však vycházet z terénního zjištění a architektonicky shodných staveb z barokního období, můžeme předpokládat, že rozměr obdélníkové lodi kostela, tudíž té části, která byla napojena před současnou kaplí byl 15×11 metrů (bez přístavku u vstupní věže). Celková délka kostela tak mohla dosahovat kolem 25 m.

Pozůstatky případné starší církevní stavby, například z období raného středověku se nepodařilo zachytit, pod destrukcí základů barokního kostela se nacházel již pouze rostlý terén.

Literatura:

F i š e r, B. 1920: *Paměti Hradištské*. Valašské Meziříčí.

H a š e k, V. – T o m e š e k, J. 2008: *Zpráva o ověřovacím průzkumu na akci Uherské Hradiště – kaple sv. Rocha*, Brno.

Mgr. Miroslav Vaškových, Ph.D. (n. 1973), vedoucí archeologického oddělení Slovákého muzea, se zabývá především obdobím neolitu na jihovýchodní Moravě.

A Report on the Research Prospecting by the St. Rochus Chapel in Mařatice

A b s t r a c t

The archaeological research in the area in front of the St. Rochus chapel confirmed the existence of a church built in the 1680s. The original appearance of the church consisted of a nave with an entrance tower with an anteroom, and the actual presbyterium which is actually today's chapel, and a sacristy. The groundwork of the original church was in some places almost completely dismantled while in others, the width of their destruction exceeded 2m. It is problematic to determine the exact dimensions of the nave. Based on the results of the research, we can estimate it at about 15 by 11 meters (without the entrance tower and outbuilding). The overall length of the church could thus reach 25m. We did not succeed in capturing any remains of an older church structure, e.g. from the early medieval era. Under the destruction of the Baroque church groundwork, there was only naturally grown terrain.

Bericht über eine sondierende Untersuchung bei der St. Rochus-Kapelle in Mařatice

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die archäologische Untersuchung des Geländes vor der St. Rochus-Kapelle bestätigte die Existenz einer einstigen Kirche, die in den 80. Jahren des 17. Jahrhunderts erbaut wurde. Ursprünglich bestand die Kirche aus drei Teilen: einem Schiff samt Eingangsturm und Vorraum, dem Presbyterium, das eigentlich die heutige Kapelle bildet, und der Sakristei. Die Fundamente der ursprünglichen Kirche waren an einigen Stellen fast auseinandergelassen, wobei die Destruktion an anderen Stellen bis über 2 m. reichte. Als problematisch erwies sich, das möglichst genaue Gesamtmaß des Kirchenschiffes festzustellen. Die durchgeführten archäologischen Untersuchungen lassen eine Fläche von 15×11 (ohne Anbau am Eingangsturm) vermuten. Die gesamte Länge der Kirche dürfte ungefähr 25 m betragen haben. Er ist nicht gelungen, Reste eines älteren Kirchenbaus, z. B. aus dem Frühmittelalter, festzustellen. Unter den destruierten Fundamenten befand sich nur noch gewachsenes Gelände.